

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan popoldne.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo in upravnništvo: Wolfova ulica št. 1/I.
Telefon 213.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Ne slepomišite!

»Slovenski Narod«, ki je bil ravno še dni zopet prodan, je priobčil v soboto uvodnik, ki je zgrajen na dr. Tavčarjevih besedah o naši rak-rani — o partizanstvu. Dobro je, da se opozarja slovenska javnost na škodljivost partizanstva in da se ji kličejo v spomin lepe besede dr. Tavčarja, da je prvo država in šele mnogo pozneje partija. Toda škodljivo in profanacija dr. Tavčarjevega spomina je, če o tem govori »Slovenski Narod«.

Zakaj ravno te dni je prišel »Slovenski Narod« popolnoma v roke onih ljudi, ki so v Sloveniji najbolj vneti propagatorji partizanstva, ki niso nikdar poznali drugih ozirov ko onih, ki jim jih je narekovala njihova partija. Njih prvi šef je javno razglasil v uvodniku »Jutra«, da naj ne računa tisti uradnik, ki ni volil njegove kandidate, na nobeno milost. In činično je izjavil dalje, da ga slovenska univerza ne more zanimati, ker ne sledi njegovemu političnemu evangeliju. Skratka, kjerkoli je bila možnost, da so novi lastniki »Slovenskega Naroda« pokazati svoje partizanstvo, so to v največji meri storili. In sedaj piše njihovo glasilo o škodljivosti partizanstva! Take hinavščine nasredna javnost ne more trpeti, ker vsa napredna misel bi bila kompromitirana, če bi se pustilo, da piše proti partizanstvu »Slovenski Narod«, glasilo prvih partizanov Slovenije!

Se odločnejše pa je treba ugovarjati, če se sklicuje »Slovenski Narod« na ime dr. Tavčarja. Bili so časi, ko je bil »Slovenski Narod« v resnici z dr. Tavčarjem eno. Toda ti časi so se nehali pred enim letom, ko je bil »Slovenski Narod« prodan in ko je prišel pod vpliv gospodov, ki so se enkrat bili v boju z dr. Tavčarjem in katere je smatral dr. Tavčar za nesrečo Slovenije.

Ker so novi gospodarji ukazali »Slovenskemu Narodu«, da brani njihove interese, zato se je moral »Slovenski Narod« izneveriti tradicijam dr. Tavčarja in tako smo doživeli nakrat tudi to gorostasnost, da je bivši dr. Tavčarjev list zagovarjal besedolomstvo. Primer moza, ki nikdar in za nobeno ceno ne prelomi dane besede, je bil dr. Tavčar, sedaj pa pride list, ki živi le od dela dr. Tavčarja in zagovarja besedolomstvo ter ima pri tem drznost, da se sklicuje na spomin dr. Tavčarja, ali je že doživela Slovenija take profanacije? Ali je bilo že tako brezsrčno izgovorjeno ime poštenjaka.

Razumemo dobro, zakaj se je baš sedaj spomnil »Slovenski Narod« na dr. Tavčarja. Vnovič je storjena kupčija in vnovič je treba to kupčijo skriti pred javnostjo. Kajti novi gospodarji »Slovenskega Naroda« niso ljudje, ki bi ljubili odprte vizirje, novi gospodarji »Slovenskega Naroda« so ljudje, ki ljubijo intrige, katere pa slovenska javnost odklanja. Zato naj častitljivo ime dr. Tavčarja skrije novo firmo in pod staro firmo se naj bi vršila propaganda za nove gospodarje.

Toda ta špekulacija se ne bo obnesla. Preveč je poznano partizanstvo novih gospodarjev »Slovenskega Naroda«, da bi mogla napredna javnost nasesti izrabljanju Tavčarjevega imena. S svojimi dejanji so dokazali, da je bila vsa njihova taktika, vsa njihova politika posvečena samo enemu geslu: Mi in samo mi! Vsled tega so izrinili počasi iz stranke vse, ki so bili zmožni in pošteti, da so končno ostali generali sami. In danes jih je strah te samote, danes bi hoteli zopet pridobiti nazaj one, katere so nekoč činično zapodili iz stranke. Nad vse razumljiva je ta njihova želja, ker ne samo njihov političen položaj je obupen, temveč tudi njihov gospodarski postaja katastrofalen.

Z brezprimerno brezvestnostjo so uprizorili besno atako na odlični slovenski denarni zavod in uničili vse sadove nacionalizacije industrijskih podjetij. Danes pa padajo sami v jamo, ki so jo kopali drugim in danes se majoje njih lastni zavodi. In sedaj v stiski bi zopet apelirali na dobrosrčnost, bi hoteli, da bi dr. Tavčarjevo ime opet služilo

Radičev govor.

Zagreb, 3. novembra. V soboto zvečer je imela mestna organizacija HRSS v Zagrebu svoj sestanek, na katerem je Radič imel nad eno uro trajajoč govor. V svojem govoru se je Radič v glavnem dotaknil treh slučajev: Omenil je napad na narod. poslance A. Košutiča, govoril o mandatu Timotijevića in o volitvah na Angleškem.

Glede napada na inženirja Košutiča je Radič rekel, da mora biti javnost vsled tega dogodka ogorčena. V naši državi so take razmere, da ne velja imuniteta poslancev, brez katere ni narodne suverenosti. Prav tako se tudi ne more mirno sprejeti na znanje napada na akademike, ki so ostali pri Košutiču, ko je bil ranjen. Radič očita vsem Srbom, da nimajo vesti in da vsi od N. Petrovića začeni, na skrivaj in napadno poročajo kralju. Cesar niso učinili avstrijski »kundaki« v 100 letih, to so učinila srbska puška kopita v 6 letih. V Dalmaciji je vse zlomljeno. Pričenši od Trumbića je vse proti temu režimu. N. Petrović dosedaj še ni ukinil nobenega rezervata. On je po atentatu na Košutiča za mene isto, kakor Pašić; ravno tak pa je tudi sam Davidović. Danes nimamo zakonov. Obstojijo samo rezervati in Gjoka Popović je bizantinec, ki nam samo poroča, da bo vse urejeno.

Nato preide Radič na drugo točko, na mandat Timotijevića. Pravi, da je vlada Timotijevića hotela sporazum s Hrvati. Davidović je poročal kralju, ko je ta hotel poveriti mandat Timotijeviću, da parlament ni nobena žaba, s katero bi se eksperimentiralo. Tudi narodni poslanci niso lutke, da bi se dali voditi, kakor drugi hočejo. On želi, da bi ta človek planil in dal vlado generalom v roke. Pa naj jo da in naj se le igra s svojo sodbo. Politični položaj nas je pritisnil proti naši volji, da se vežemo z usodo Srbije.

V Srbiji ni svobode niti ustavnosti! Vlada nam sedaj kamarila »s fabjašima«. Nič boljše ni sedaj, kakor je bilo v Avstriji. Tudi se je Radič na precej nevljuden način dotaknil kraljeve osebe. Timotijević je dobil mandat, a mi smo mu odgovorili, da se nočemo z njim razgovarjati, ker nima poštenja ni stida, kar se vidi iz tega, ko pravi, da ne more voditi politike Davidovića.

Ko so kralju dejali, da Radič govori o angleški monarhiji, je on dejal: Jaz sem za angleško monarhijo, toda dajte mi angleške stranke. To za Hrvate ne velja. Predlagal sem, da se ustanovi federalističen klub. Ni treba, da bi bil predsednik ravno naš pristaš; predsednik more postati tudi Spaho, Hohnjec ali pa Korošec, od katerih sleherni bi mogel iti tudi v dvor. Nato so nam rekli, da se bodo v tem slučaju združili vsi Srbi. Medtem pa ni mogoče, da bi se v korupciji in sili složili vsi Srbi. Ako to ni mogoče in ako nočejo pristopiti v federalističen klub, potem jih bomo na volitvah zmelili. Ako Spahu ni znano, da je v njegovem klubu 18 Turkov, in so se vsi izjavili za HRSS, potem naj ve, da v tem slučaju, ako ne vstopi v HRSS, mora vstopiti v skupen klub. To velja tudi za Slovence in Davidovićeve demokrate.

Potem Radič kritizira parlament v Beogradu, ki nima odredb, ozir. ne ve, da se more sestati, ako to zahteva gotovo število odposlancev. To je imel preje tudi hrvatski sabor, a sedaj zavisi zasedanje parlamenta od volje Jovanovića. Zato je tudi dvor hotel, da ima vlado in parlament. Tu govori ponovno Radič na dosti nevljuden način o kralju.

Nato preide Radič na volitve na Angleškem. Izjavil je, da vsi njegovi prijatelji pripadajo konservativni stranki, ki so ji dobro znane srbske razmere in Pašić, katerega smatrajo »balkanskim lopužom«. Prepričan sem, da bodo najuglednejši ljudje v Angleški zahtevali prekinjenje vseh diplomatskih naprednjake, da bi pozabili na njih grehe.

Toda pozabljenost je v politiki napadna in res napredna javnost se napake ne pozna več. Zato ne slepomišite, ker nameramo vam se bolj

odnošajev z našo državo, ako se bodo te razmere nadaljevale. Uvideli bodo namreč, da ta politika ustvarja samo boljše stvari. Radič govori o svojem odhodu iz Londona in pravi, da je Pašić pisal rumunskemu dvoru in ta zopet vojvodu od Yorka, naj Radiča izžene iz Angleške. Ako je mogoče prvo in drugo, ni mogoče ono tretje, ker bi angleški kralj vojvodo Yorka prijel za obe ušesi ter ga poslal v Avstralijo ali pa v južno Afriko tudi v tem slučaju, ako bi samo pomišljaj kaj takega storiti. Tako je angleška monarhija. Dalje govori Radič o parlamentarni večini in manjšini na Angleškem in preide tudi na naše razmere.

RADIČEVE GROŽNJE.

Radič želi, da bi se Spahu zgodilo isto, kakor Maglajiću (prejšnjemu voditelju Muslimanov) in prav tako se naj zgodi tudi Korošcu, ako ne vstopita v federalistični klub. Muslimanski volilci bodo vprašali Spaha, kaj je s hrvatsvom. Korošec je rekel v dvoru, da bo odšel v inozemstvo, potem pa naj se pogajajo z Radičem, kateremu bo on tudi prepustil Slovence. »Korošec nima menil nicesar prepustiti, ker mi je že prepuštil vse.« Vsa njegova politika nima nobenih načel in obstoji v sami taktiki. Koroševi ljudje nimajo poguma, da bi porekli, da je samo v monarhiji mogoča taka korupcija. Radič nato govori, da so vsi predsedniki organizacij na proskribcijski listi, da bodo ubiti. Zato tudi on ne bo šel v Beograd, ker mi je zagrebška policija svetovala naj se čuvam.

Svoj govor je končal Radič z izjavo, da je hrvatski narod z današnjim dnem prešel v najstrožjo opozicijo.

VTIS RADIČEVEGA GOVORA V BEGRADU.

Beograd, 3. nov. Radičev govor je izzval v Beogradu veliko zabuno in najživahnejše komentarje. Radičali konstatirajo, da je diktatura neizogibna in prav tako tudi razpad širšega bloka. Najbolj je zadel v živo Radičev govor klerikalce in muslimane. Korošec in Spaho sta izjavila, da je skrajno nelojalno od Radiča, da je tako govoril. Naglašala pa sta tudi, da se na Radičeve grožnje ne moreta ozirati, ker so dovolj močni, da gredo v volitve tudi v boju z Radičem. Ožji blok je povsem edinstven. Demokrati v svojem ogorčenju zahtevajo, da se Radič takoj zapre.

RADIČ BO ARETIRAN.

Beograd, 3. novembra. Cemović je izjavil novinarjem, da bi on dal takoj na lastno odgovornost Radiča zapreti vsled njegovega zadnjega govora, samo ako bi imel v rokah tekst njegovega govora. Vendar pa Cemović misli, da bo Radič v kratkem aretiran.

POGAJANJA S HRSS IZKLJUČENA.

Beograd, 3. novembra. Včeraj je Timotijević ponovno posetil Pašića. Timotijević se baje z Radičem ni ne bo več razgovarjal, še manj pa pogajal.

RADIČ OLEPUJE.

Zagreb, 3. novembra. Predvčerajšnji govor Radiča je izzval viden efekt v vseh političnih krogih. Radiča so klicale cel dan redakcije in politiki iz Beograda, ali odgovarja njegov govor poročilom listov. Radič je medtem najodločnejše demantiral, da je govoril nedostojno o kralju. Izjavil je le, da je kritiziral kraljevo okolico. On smatra kralja za gentlemana.

RADIČ BI SLEPOMIŠIL.

Zagreb, 3. novembra. Včeraj je Radič prejel iz Beograda od Davidovića, Korošca in Spaha brzopjav, ki glasi: »Stepanu Radiću, Zagreb. Da-li si nočni Vaš govor v vašem klubu, ki sta ga objavila beograjska »Politika« in »Vreme« znači razpad širšega skupščinskega bloka. Potreben nam je Vaš odgovor čim preje.«

Radič je potem telefonski izjavil, da je pripravljen še v nadalje podati blok.

Krvavi dogodki v Zagrebu.

Pretep na pokopališču. — Ločali Orjune demolirani. — Včerajšnji dan miren.

Zagreb, 3. novembra. Na praznik vseh Svetih je prišlo do incidentov na grobu Alijagića. Komuniti so hoteli počastiti grob svojega somišljenika Alijagića in imeti govor, katerega pa jim je policija zabranila. Prišlo je do prerakanja in do vseobsega pretepa. Množica je ruvala križe in metala na stražnike granitne kocke, ki jih je prinesla s seboj iz mesta. Med množico vriskajočih žensk in otrok smo opazili tudi poslanca Pernarja, ki je beležil številke

stražnikov. Demonstracije so se na Jelačičevem trgu nadaljevale. Poseči je morala vmes policija na konjih. Oddelek demonstrantov je vdrl v lokale zagrebške Orjune in ga popolnoma demoliral, razmetal vse spise in pokradel več predmetov. Šele zvečer okoli 9. se je policiji posrečilo vzpostaviti red. Ranjeni so trije stražniki in pol. nadzornik dr. Vragovič. Včerajšnji dan je vsled popolne pripravljenosti policije potekel mirno.

Pred imenovanjem koncentracijske vlade.

Uspeh Radičevega govora.

Beograd, 3. novembra. Včerajšnji dan je prinesel veliko iznenadenj v vseh političnih krogih. Položaj Timotijevića se je zelo zboljšal in izgledi za koncentracijo so taki, da se se danes pričakuje imenovanje koncentracijske vlade. Vzrok temu je govor Radiča, ki je širši blok privedel do razpada. Včeraj je bil položaj še zelo negotov, ker se nihče ni mogel razbrati vtisa Radičevega govora. Skoraj pa se je situacija v mnogem razčistila. Ožji blok se je odcepil od Radiča in pristal na koncentracijsko vlado.

OŽJI BLOK ZA KONCENTRACIJSKO VLADO.

Beograd, 3. nov. Včeraj je bila v preds. vlade konferenca ožjega bloka, na kateri je ožji blok v načelu pristal na koncentracijsko vlado. Ta sklep je bil storjen po predhodnem razgovoru med Pečićem in Jovanovićem ter Timotijevićem in Davidovićem.

SEJA RADIKALNEGA KLUBA.

Beograd, 3. nov. Sinoči se je vršila seja radikalnega kluba, na kateri so razpravljali o ponudbi Timotijevića za vstop v njegovo koncentracijsko vlado. Po vsestranski živahni diskusiji je bil izvoljen odbor, ki bo izdelal pogoje za vstop v vlado sporazumno s Pašićem. Kakor doznavamo, so v ta odbor vstopili: Tričković, Gjuričić, Jovanović, Srškić in Uzunović. O sklepu kluba sta Gjuričić in Tričković poročala Timotijeviću.

PROGRAM TIMOTIJEVIĆA.

Beograd, 3. nov. Po seji radikalnega kluba je imel Timotijević kratak razgovor z Gjuričićem in Tričkovićem.

RADIKALI ZA KONCENTRACIJO.

Beograd, 3. novembra. Danes dopoldne se nadaljuje živahnost v vseh političnih krogih. V radikalnem klubu se je pričela ob 9.30 seja, na kateri bo padla končna odločitev o mandatu Timotijevića. Pašić se proti pričakovanju ni pojavil v klubu. Radikalni klub je v načelu pristal na koncentracijo, samo da se ožji blok definitivno odreče

RADIČIJAD JE DOSTI!

Beograd, 3. novembra. V predsedništvu vlade je bila jutraj konferenca, na kateri so bili vsi ministri s Kosto Timotijevićem in Bačinićem. Bačinić se je na vso moč trudil, da pomirljivo vpliva na ožji blok. Ožji blok pa izjavlja, da je dovolj s komedijami, ki se dan za dnem odigravajo. Nato so vsi navzoči odšli v skupščino in čakajo odločitve radikalnega kluba.

ODGOVOR MUSLIMANSKEGA KLUBA.

Beograd, 3. novembra. Muslimanski klub je imel včeraj sejo, ki je trajala od 10. do 12. ure. Spaho je referiral o razvoju krize v poslednjih dneh in je zlasti razpravljaj o mandatu g. Timotijevića. Poročal je, da je govoril s Timotijevićem in naglašal potrebo, da se mora najpoprej razjasniti stališče bloka in radikalov glede sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci. Zato mora g. Timotijević najpopreje rešiti z radikali to vprašanje, potem šele more pozvati stranke bloka v svojo vlado. Po govoru Spaha se je razvila diskusija. Klub je osvojil stališče

čem, ki sta mu poročala o rezultatu seje radikalnega kluba.

Timotijević je izročil poslancema načrt dela svoje vlade. Mandat bi se izvedel na bazi širše koncentracije. Prva točka programa Timotijevićeve vlade obsega: donošenje invalidskega zakona, protikorupcijskega zakona ter zakona o zemljoradniških kreditih. Dalje po možnosti donošenje zakonov iz programa in deklaracije vlade Davidovića. Načelo njegove vlade bi bilo, da se zakon najstrožje spoštuje in da se izvaja nad vsemi in povsod. Vlada mora delati na započetem sporazumu z HRSS. Delo s predstavnikmi hrvatskega dela naše kraljevine se bo vršilo postopno in polagoma ter z največjo pazljivostjo, da se pri tem ne trpi škode državno edinstvo. — Vlada naj bi stopila v stik z vsemi polit. strankami. Pomirila naj bi razplamtelo strankarsko in plemensko borbo z uvedbo reda, zakonitosti v zemlji z vsestranskim pobijanjem nezakonitosti in korupcije. Ta pisni načrt je Timotijević izročil radikalom.

SESTAVA TIMOTIJEVIĆEVEGA KABINETA SE IZVRŠI V KRATKEM.

Beograd, 3. novembra. Nato je Timotijević odšel v dvor in je kralju poročal o svojem mandatu. Kralj je z napredovanjem koncentracije zelo zadovoljen in želi, da bi bila še tekom današnjega dne sestavljena koncentracijska vlada. Z avdienco Timotijevića so bili končani včerajšnji dogodki. Timotijević bo počakal še na definitivni sklep radikalov in ožjega bloka, nato pa bo sestavil vlado.

Radiču. Medtem pa ožji blok pristaja na koncentracijo in čaka samo odločitve radikalov.

Za časa seje radikalnega kluba se vrše v vseh klubih konference. Vsi krogi nestrpno pričakujejo odločitve radikalov. Celo dopoldne bo poteklo z avdiencami in konferencami.

Spahe in sklenil, da se pošlje Kosti Timotijeviću pismo, v katerem javlja, da more Muslimanski klub podati definitivni odgovor še le potem, ko se bode izjavili radikali.

PREPREČEN INCIDENT.

Zagreb, 3. novembra. Sinoči je prišlo do prepira v »Lovačkem rogu«. Policija je še pravočasno zabranila incidente med Orjuno in Hanao.

NEDELJSKI SPORTNI REZULTATI.

Zagreb, 3. nov. H. A. S. K.: Ilirija (Lj.) 7:0, V Budimpešti: Budimpešta : Zagreb 3:1, V Beogradu: Jadran : Sokol 2:1.

Borzna poročila.

Curih, 3. novembra. Predborza. Zagreb 7.50—7.65. Trst 22.45—22.50, London 23.45—23.52, New York 519—519½, Pariz 27.30—27.40, Praga 15.45—15.55, Dunaj 79—79½. Zagreb. Na bazi curiške borze v prostem prometu nottrajno devize: Curih 13.35, Trst 300, London 313, New York 69½, Pariz 366, Praga 206 in dol. Dunaj 980.

Izjave vodilnih angleških politikov o volitvah.

James Ramsay Macdonald.

Priznam, da je bilo moje razočaranje, ko so prihajali prvi volilni rezultati, veliko. Ko sem pa pozneje popolna zaključna števila preiskoval, sem spoznal, kako izreden boj smo izvojevali in v kako veliki meri smo se kljub svojim izgubam udrili pri narodu.

Ko sem pregledaval volilne rezultate vrsto za vrsto, se mi je razodel titanski značaj volilnega boja. Pred svojimi očmi sem videl, kako stoji delavski razred proti ujedinjenju vseh drugih interesov in kako se ne samo možato drži proti njemu, temveč kako je tudi prepričujoče dokazal, da pripada končna zmaga njemu, pa čeprav je moral to in tam opustiti nekaj na terenu.

Vsakdo, ki je imel z delavsko stranko kaj skupnega, je moral biti vsled volilnih rezultatov ponovno ponosen in vesel. Skupno število za nas oddanih glasov presega zdaj vso, kar smo pred letom dni smeli kvečjem sanjati. Čestitam vsemu delavskemu gibanju kar najpriskornejši.

David Lloyd Georges.

Liberalizem nikakor ni mrtev. Kako naj bo mrtev, če pa je bilo na naši strani preko tri milijone volilcev! Boj se šele pričaja. Obširneje pa se bom izjavil šele tedaj, ko bom podrobno analiziral številke za vsak posamezen mandat.

35 parlamentarnih službenih let imam za seboj in sedaj me je volilni okraj Carnarvon trinajstič izvolil.

Henry Herbert Asquith.

Bilo bi afektirano, če ne bi priznal, da sem globoko razočaran.

Naše nade, da naša določna pričakovanja so razbita. Odločitev volilcev moramo pa tako sprejeti, kakor se to spodobi za sportnike in za prave Britance, pa naj si mislimo o volitvah kakoli.

Volilni rezultati niso samo resen udarec liberalizmu in liberalni stranki, kateri pripadam vse svoje politično

življenje, temveč pri meni igra vlogo tudi težka osebna boleost, da je moja zveza z volilnim okrajem Paisley pretrgana.

Moj poraz je povzročen od socijalističnega strupa, ki je vdrl v ta del Škotske.

Bernard Shaw:

Naj pride na mesto Macdonalda Grey ali Curzon, bo to najbrž na škodo misli miru. O tako zelo napadenem posojilu Rusiji pa je dejal Shaw: Rusko posojilo bi se moralo dovoliti celo tedaj, če bi se s sigurnostjo znalo, da ne bo nikdar nazaj plačano. Tega posojila ne rabi Rusija, temveč angleški delavec. Gre za okoli 30 milijonov funtov. V drugi polovici leta 1923 pa smo plačali na brezposelnih podporah 63,5 milijonov funtov, to se pravi za demoralizacijo delavca. Če bomo izdelali za teh 30 milijonov strojev in če nam tudi nikoli ne bodo ti izdatki povrnjeni, potem je to še vedno boljša investicija kakor videti nevarne učinke premije za brezposelnost. Propadanje Rima se je pričelo, ko se je zadovoljilo masam, ki so kričale panem et circenses.

Na vprašanje profesorja Vamberyja, če obstoji v delavski stranki ona enotnost, ki bi osigurala njen razvoj, je dejal Shaw: Imate prav. Mi smo od enotnosti še zelo daleč. Vse zlo delavske stranke je v tem, da jo tvorita dva elementa, mi socialisti in pa strokovniki. Tradicionalisti so pa kapitalisti delavskega razreda. Hočejo čez svoje delo prosto razpolagati in so bili zato prav isti nasprotniki splošne delavske dolžnosti kakor oni gospodinci, ki na Rivieri ali na lovu zapravljajo svoje od delavskega izkoriščanja pridobljeno premoženje. Vidim rešitev v prisilnem delu, ki bi bilo organizirano po vzoru obvezne vojaške službe. Če smemo zahtevati od nekoga, da brez ozira na svoje premoženje umre v strelnem jarku za domovino, potem smemo tudi zahtevati, da dela za domovino.

„Policijski kongres.“

Tako imenuje kongres Demokratičnega Zgovora glasilo bolgarske radikalov, sofijski »Radikal«. In da ne po krivici, dokazuje okrožnica načelnika sofijskega okrajnega upravljenja, ki jo objavlja »Radikal«. V tej okrožnici se pozivajo vse organizacije Demokratičnega Zgovora, da z največjo verno delujejo za čim večjo udeležbo na kongresu. Vsaka organizacija je dolžna, da se udeležijo kongresa z najmanj 20-30 člani. Zbirališče delegatov je pred krajini in okrajnimi načelniki. Na ta način je preskrbljeno, da je vsakdo znan, da bo zapisan, če se ne udeležijo kongresa. Gospod Cankov ne zna torej aranžirati samo pobole, temveč tudi parade. Toda to pot se mu je vseeno ponesrečilo.

Kongres ni uspel. Vlada Cankova je hotela s kongresom pokazati, da ima za seboj velikanse sile naroda. Ta namera pa je popolnoma spodletela. Kongresu in spreveda se je udeležilo največ 5000-5500 ljudi in ne 20.000, kakor so lagali vladni listi. »Radikal« pravi,

da so ti morali tako pisati, ker so bili zato od vlade sijajno plačani. Navdušenja v sprevedu ni bilo nobenega. Videlo se je, da so v sprevedu samo ljudje, ki so se spreveda morali udeležiti, ker so bili na kongres od policajev nagnani.

Ostro zavrača tudi »Radikal« trditve vlade, da so se spreveda udeležili v velikem številu tudi radikali. To je grda laž, vzklja »Radikal«, kajti vseh bivših radikalov ni bilo v sprevedu niti sto!

Ostro prijemlje »Radikal« tudi razne voditelje Demokratičnega Zgovora, ki so pisali po listih, kako velikega pomena da je kongres za demokracijo in naprednost. »Ljudje, ki so demokracijo ubili, naj ne govore o demokraciji!« Zlasti pa je ogorčen »Radikal« vsled nesramnosti Fadenhehta, ki piše, da je Demokratičski Zgovor za državljanske pravice. »To piše gospod Fadenheht v trenutku, ko je vsled vlade Demokratičnega Zgovora vsaka osebna svoboda in sigurnost dr-

žavljanov popolnoma uničena!«, vzklja »Radikal«.

Kritika meščanskega »Radikala« o kongresu D. Z. je najisnejši dokaz, da nima vlada Cankova prav nobenih zaslonb v narodu, temveč da se drži sa-

Morgan — diktator sveta.

Od nekdaj je starejši Morgan gojil častihlepne želje, da bi igral v politiki kakšno vlogo. Toda šele zlata kriza l. 1895 mu je dala priložnost poseči odločno v usodo Zdrženih držav in s tem obenem v usodo celega sveta. Zdržene države so bile takrat v nasprotju z današnjimi velika vovna dežela, ki je imela v inozemstvu velike dolgeve in morala obresti plačevati v zlatu. Vsled težavnih gospodarskih razmer začelom 90 let se je zlati zaklad države zmirom bolj krčlil in par posvečenih je vedelo v naprej, da država kmalu ne bo mogla zadostiti svojim obvezam. Tedaj je ponudil Morgan takratnemu predsedniku Clevelandu, ki ni bil noben finančnik, svojo pomoč in mu predlagal, naj potom njegove banke najame inozemsko zlato posojilo. Cleveland pa ni hotel privoščiti bankrulu, da se je rešil domovino in je prekinil pogajanja. Toda Morgan ni položil orožja, pač pa je zbral v svojih blaginjah kolikor močnejše veliko zlato.

Ko je bilo le 9 milijonov dolarjev še v zakladnici, je odstopal Morgan v Washington. Na kolodvoru ga je pričakoval prezidentov odposlanik, ki mu je sporočil, da ni spremenil predsednikovega mnenja. Tedaj je Morgan sklenil uporabiti zadnje sredstvo, ki si ga je prihranil. Zakladnica mu je bila še dolžna 12 milijonov dolarjev. Napisal je šek za to vsoto in ga poslal v New York z naročilom, naj ga drugi dan prezentirajo državni zakladnici.

Drugi dan je zaprosil nujno avdijenco pri predsedniku, ki je bila dovoljena. Predsednik je ostal gluh za vse njegove predloge. Tedaj se je sklonil Morgan na svojem stolu in dejal: »Gospod predsednik, v zakladnici je samo še 9 milijonov dolarjev in danes dopoldne bo prezentiran šek na 12 milijonov.« Predsednik je mrtvaško bled obsedel njemu nasproti. To je bil konec, to je pomenilo državni bankrot. Tedaj je prosil Morgana pomoči in ta mu je ponudil, predno se najame posojilo v inozemstvu, začasni kredit v višini 65 milijonov dolarjev. S to vsoto so bile lahko poravnane vse obveznosti in državni kredit je bil rešen. Morgan pa je dosegel svoj najvišji cilj. Postal je bankir Zdrženih držav in obenem svetovni bankir. Kot tak je v zadnjem času dokazal svetu svojo moč.

Cel svet je hotel kupiti francoske frank. Morgan je svoje ogromne, po cenil kupljene zaloge fankov lahko z dobrih dobičkov spadal. Lahko se smatra, da se je največji del zaradi spekulacij s padanjem franka izgubljena denarja, stekal v Morganov žep. Posebno težke so bile izgube v Nemčiji in Avstriji.

Politične vesti.

— **Važen sestanek dr. Korošca z Ljubom Jovanovičem.** »Obzor« poroča, da je v soboto obiskal dr. Korošec Ljubo Jovanoviča in ostal pri njem dalj časa. V političnih krogih se govori, da je imel sestanek velik političen pomen in da se je na sestanku govorilo, kako da bi se stvorila radikalna klerikalna vlada, katero bi podpirale stranke ožega bloka. Dr. Korošec vprašan, koliko je na teh vesteh resnice, je odgovoril, da so te govorice popolnoma neosnovane. Potrdil pa je, da je bil sestanek političnega značaja, toda o samem sestanku ni hotel podati nobenih pojasnil. V političnih krogih pa se kljub temu povdarja, da je imel sestanek velik političen pomen. Dobro poučeni politiki trde, da je bil namen sestanka ustvariti tla za novo politično etapo, ki bi sledila, če bi se ponesrečila akcija Timotijevića.

— **Odgovor dr. Spahe.** Na proti njemu podano obtožbo je obširno odgovoril dr. Spahe. V svojem odgovoru pravi dr. Spahe, da ne zadene nje nobena krivda. Temveč kvečjemu dr. Markovića, ki je kot justični minister odredil, da se ukine sekvestracija med premoženjem Bosanske delniške družbe za elektriko v Jajcu. Dr. Spa-

mo s pomočjo Maceconceve in policije. Zato pa tudi ni bil kongres stranke gospoda Cankova noben kongres demokracije, temveč čisto navaden policijski kongres, ki je bil brez učinka celo v Sofiji.

V početku podporne akcije je Morgan dovolil francoski banki proti zastavi odgovarjajoče množine zlata 100 milijonov dolarjev kredita do 12. septembra. Za spretnost in hitrost podporne akcije govori okoliščina, da je francoska banka porabila le okrog 50 milijonov dolarjev in tudi te že medtem z denarjem, ki so ga izgubili spekulanti — lahko plačala.

Četrta leta pozneje — pri londonski repaacijski konferenci je Morgan drugič dobil priložnost, napraviti v zvezi s takratno politično konstelacijo večjo kupčijo. Pri tej transakciji je vodil njegov kompanjon Thomas W. Lamont režijo v New Yorku, dočim je Dwight Whitney Morrow zastopal interese Morganove hiše na londonski konferenci. Lamont je organiziral v New Yorku majhen konzorcij, ki je skrival prišel že vedno tedov pred početkom konference nakupovati veliko množino francoskih državni, mestnih železničnih posojil, takrat po zelo nizkem kurzu.

Morgan, ki je pravočasno sondiral tla pri Mac Donaldu in Herriotu, je bil že takrat trdno prepričan, da mora londonska konferenca končati s sporazumom in je bil trdno odločen, zastaviti ves svoj vpliv temu v korist. Morganov konzorcij je naložil do srede julija mnogo milijonov dolarjev v francoska posojila. Del new - yorškega časopisa je imel poročila direktno iz Polinearijeve kuhinje in je radi tega z vsi silo deloval proti sporazumu z Nemčijo. To se je pa v momentu spremenilo, ko je Morgan potem molčečih toda brezhibno delujočih kanalov časopisju sporočil svoje drugam usmerjeno naziranje. V par dneh so se v listih pojavili članki o koristih Amerike, če pride do sporazuma in istočasno je borzno poročilo javilo, da je povpraševanje po francoskih posojilih v očiščeno možnosti nemške - francoskega sporazuma zelo veliko. Publikum se je ogrela in dviganje se je pričelo.

Ko so se v Londonu pri pogajanjih o vprašanju sankcij pričeli kupčiji vzhitni oblaki, se je Morgan naglo vkrval in hotel Morrow na pomoč. V rokah je imel majhno preslijsko sredstvo: Francoska banka je želela podaljšanja do 12. septembra dovoljene kredita v svrhu podpore franka, ker bi bila rada zavarovana pred vsemi bodočimi napadi v vrednostnem oziru. Sporazum v Londonu je bil dosežen in kredit podaljšani. Engagements za dviganje so newyorkski magnati lahko likvidirali z velikim dobičkom, in lotili so se lahko drugega dela kupčije, kjer se jim je obetala mastna 1 in pol do 2 procentna provizija namreč izvršitev nemškega osemstomilijonskega posojila.

— **Napad na poslanca Košutića** se je po poročilu splitske »Nove Dobe« izvršil sledeče: V Kaštelu Starem je imel inž. Košutić zaupni sestanek pristave HRSS. Po sestanku so prišli k njemu orožniki in ga pozvali, da se legitimira. Košutić je to storil. Kljub temu pa so ga pozvali orožniki, da gre z njimi v vojašnico. Ko so šli skozi neko temno ulico, je nekdo iz zasede udaril Košutića tako silno po glavi, da je takoj obležal Košutić brez zavesti na tleh. Prof. Fridrick, ki je spremljal Košutića, je tedaj takoj pobežnil. En orožnik je takoj vzdignil nezavestnega poslanca, dočim jo je drugi ubral za napadalcem, katerega je tudi kmalu ujel. Napadalec je imel še v roki kol, s katerim je udaril Košutića. Napadalec je kmel Anton Bartulica iz Kaštele Starega. Na policiji je izjavil, da je napadel poslanca Košutića zato, ker je slišal, da je na zaupnem sestanku govoril proti Srbom, Prof. Fridrick pa temu nasprotno trdi, da je udaril Košutića, v kolikor

je on to mogel videti, nek fandar. Po priznanju Bartulice je izpovedal Fridricka le malo verjetna. Košutića so po napadu prepeljali v bližnjo hišo, kjer mu je dr. Matijac priložil prvo pomoč.

— **K angleških volitev.** Volilni rezultat je sledeč. Konservativci so dobili 7.768.498 (preje 5.417.094) glasov in 415 mandatov, delavska stranka je dobila 5.596.828 (preje 4.477.615) glasov in 152 mandatov, liberalci pa 3.063.616 (preje 4.254.556) glasov in 44 mandatov. En konservativni poslanec pride na okoli 20.000 glasov, en poslanec delavske stranke na 35.000 glasov in en liberalni poslanec na 75.000 glasov. Volilni red je bil torej za liberalce najbolj krivice. Pri čistem poročku bi dobili konservativci 270, delavska stranka 200 in liberalci 120 mandatov.

— **Demisija angleške vlade.** Vlada je sklenila, da bo vodila še nekaj dni vladne posle. To pa predvsem vsled tega, ker se smatra dolžno, da razjasni slučaj s pismom Zinovjeva. Preiskovalna komisija je imenovana in je začela z delom. Min. svet bo imel v torek sejo, na kateri pade odločitev o demisiji vlade. Če bi se izkazalo, da je Zinovjevo pismo falzifikat, potem je odločen Macdonald, da se bo pri ruski vladi opravičil. Koncem tega tedna bo najbrže že imenovana nova vlada.

— **Nova angleška vlada** bo po poročilih časopisov sestavljena sledeče: predsedstvo Baldwin, zunanje ministrstvo Austen Chamberlain, zakladni minister Robert Horne, lord kanceler lord Birkenhead, hrastitelj drž. pečata in Zveza narodov lord Cecil, Indija lord Curzon, vojna ali kolonije lord Derby ali Salisbury, mornarica Amery, stanovanjski minister Hicks, minister za delo Neville Chamberlain, prosveta Wood, trgovina Lloyd Greame, generalni pravdnik Douglas Hogg.

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Drama.

Začetek ob 8. uri zvečer.

4. novembra, torek, zaprto.
5. novembra, sredo. Zora, dan, noč (premijera) Izven.
6. novembra, četrtek, zaprto.
7. novembra, petek. Firma P. B. Red E.
8. novembra, sobota. Šest oseb išče avtorja, Red A.

Opera.

Začetek ob pol 8. uri zvečer

4. novembra, torek. Pikova dama, gostuje tenorist g. Mario Simenc, Red F.
5. novembra, sredo, zaprto.
6. novembra, četrtek. Pikova dama, Red D. Gostuje tenorist g. Mario Simenc.
7. novembra, petek. Majka noč, Red B.
8. novembra, sobota. Rusalka, Red C.

Ga. Pavla Lovšetova odločila se je, da priredi tekom letošnje sezone par studijskih koncertov ob najnižjih cenah, ki so za koncerte v Ljubljani mogoče. Prvi koncert se vrši v sredo, dne 5. novembra ob 8. uri zvečer v Filharmonični dvorani s sodelovanjem njene učence g. Ribičeve in kapelnika g. Stritofa. Izvajajo se pesmi najslavnejših ruskih skladateljev, ki povsem niso bile izvajane v Ljubljani. Zastopani so bili slavni avtorji: Rimski-Korzak, Grieg, Borodin, Musorgski itd. Predprodaja vstopnic od pondeljka dalje v Matični knjižarni. Sedeži od 18 dinarjev navzdol. Stojlišča 3. Din.

Ljubljanska drama. Premijera ljubke, prisrčne in zabavne Nicodemijevske komedije »Zora, dan, noč« bo v sredo dne 5. novembra. V dveh glavnih vlogah nastopita ga. Saričeva in g. Krall. Režira g. Ošipovič.

V ponedeljek dne 10. novembra se vrši v Filharmonični dvorani Studijski koncert gospe Pavle Lovšetove s sodelovanjem g. Ivanke Ribičeve in kapelnika Niko Stritofa. Koncertni spored obsega celo vrsto biseroz iz ruske pevske literature. Natančen spored priročito prihodnje dni. Predprodaja v Matični knjižarni.

»Zgodovina slovenskih umetnosti.« Prvo predavanje umetnostno-zgodovinskega društva se vrši v ponedeljek, 3. nov. ob 18. uri v univerzitetni zbornici. Predava mstr. V. Steska: Slovensko kiparstvo v 18. stol. Vstopnice za cklus in za posamezna predavanja pri blaginji.

Anton Čekov.

Roman s kontrabasom

Muzikant Smičkov je bil na poti iz mesta na posestvo kneza Bibulova, kjer naj bi se, v proslavo zaroke vršil večer z godbo in plesom. Na njegovih plečih je počival ogromen kontrabas v usnjeni vreči. Smičkov je stopal ob bregu reke, ki je valila svoje hladne vode ne ravno veličastno, toda še dokaj poetično.

— Kal, če bi se okopal? — se je domislil Smičkov.

Ne da bi se dolgo pomišljal, se je slegel in potopil svoje telo v hladne valove. Bil je prekrasen večer. Pesniško dušo Smičkova je obšlo razpoloženje, ki je odgovarjalo harmoniji okolice. Posebno sladko čustvo pa mu je napolnilo srce, ko je odplaval kakšnih sto korakov daleč in zagledal krasno deklico, ki je sedela na strmem bregu in lovila ribe. Zadržal je sapo in raznovrstna čustva so mu preplavila dušo: Spominil na otroško dobo, hrepenenje po preteklosti, porajajoča se ljubezen... Ti moj Bog, in on je bil že misli, da ni več zmožen ljubiti! Potem ko je bil izgubil vero v človečanstvo (njegova vreoč ljubljena žena je bila zbežala z njegovim tovaršem, fagotistom Sobakimom), se je občutek praznoti razpasel v njegovih prsih in jel je sovražiti ljudi.

— Kaj je pravzaprav življenje? — se je spraševal pogosto. — Čemu sploh živim? Življenje je bajka, sen, prevara... Sedaj pa, ko je stal pred spečo krasotico (da je spala, ni bilo težko spoznati), je nenadoma in proti svoji volji začutil v prsih nekaj, kar je spominjalo na ljubezen. Dolgo je stal pred njo ter jo poiziral z vami...

— No, dovolj je tega... je pomislil in globoko vzdihnil. — Z bogom, čudovita prikazen! Mudi se mi na ples njegove preproščenosti...

Se enkrat je pogledal lepoticco in že je hotel splavati nazaj, ko mu je šinila v glavo neka misel.

— Zapustiti ji moram spomin! — se je domislil. — Nekaj li privežem na ude. To naj bo presenečenje, ki ji ga pripravi neznanec.

Smičkov je tiho splaval na breg, natrgal velik šopek poljskih in vodnih rož, jih povezal z lobočo in pritril na udico.

Šopek se je potopil na dno in je potegnil za seboj tudi plavalec.

Uvidevnost, prirodni zakon in socialni položaj močnega junaka bi zahtevali, da se pomen na tem mestu konča; toda — žalilob! preganjanje avtorja neloprona usoda: okoliščine, ki se podlegajo vplivu pisatelja, so povzročile, da se roman ni končal s šopkom. V nasprotju z zdravim razumom in prirodni razvojem stvari je bilo ubogemu in neznanemu kontrabasistu usojeno, da odigra važno vlogo v življenju odlične in bogate krasotice.

Ko je Smičkov priplaval na breg, je osupnil: njegove obleke ni bilo nikjer. Ukradli so mu jo... Neznani tatovi so medtem, ko je on občudoval lepoticco, odnesli vse razen kontrabasa in cilindra.

— Prokleto sodrag! — je zaklel Smičkov. — Ljudje so res gadja zalegal! Da so mi ukradli obleko, to še ni najhuje, saj je bila že ponošena; najbolj me muči misel, da bom moral hoditi nag in se tako pregrešiti zoper predpise dostojnosti.

Sedel je na vreoč s kontrabasom in pričel premišljevat, kako bi našel izhod iz tega strašnega položaja.

— Nag ne morem iti h knezu Bibulovu — je dejal. — Dame bodo tam! In povrh vsega so mi tatovi obenem s hlačami odnesli tudi kolofonijo, ki je bila v žepu.

Premišljeval je dolgo, in naporno, da ga je lela bolela glava.

— Ah kaj! — se je spomnil končno. — Nedaleč od brega, v grmovju, je mostiček. Dokler se ne zmrzra, lahko sedim pod tem mostom, zvečer, v mraku, pa pojdem do prve kočje...

Tako je sklenil Smičkov. Poveznil je na glavo cilindar, naložil kontrabas na pleča in se odpravil v grmovje. Nag, z instrumentom na hrbtu, je bil podoben starodavnemu, bajselovnemu polboju.

Med tem ko moj junak sedi pod mostom in premišljuje svoje gorje, ga hoče mo nekaj časa zapustiti in poiskati deklico, ki je lovila ribe. Kaj se je zgodilo z njo? Krasotica se je prebudila in ker ni videla površni vode plavalka, je naglo potegnila

za vrstico. Vrvica se je nategnila, toda trnek in plavalec se nista pokazala iz vode. Očividno je bil šopek Smičkova razmočil, napil in postal težak.

— Ali se je ujela velika riba — je pomislila devojka — ali pa se je zataknila udica.

Vlekla je še nekaj časa za vrstico, nato pa je uvidela, da se je udica zataknila. — Kakšna škoda! — je pomislila. — Zvečer ribe tako radi prijemljejo. Kaj naj storim?

Ekscentrična devojka ni dolgo premišljevala, temveč je hitro zmetala s sebe svojo tanko obleko ter potopila svoje prelestno telo prav do mrarnornatih prsi v valove. Trnka ni bilo lahko odstraniti od šopka, v katerega se je zapletla še vrvica, toda s potrpljenjem in trudom se ji je končno tudi to posrečilo. Po preteku četrte ure je deklica, vsa srečna in vesla, držeč trnek v roki, prišla iz vode.

Toda nesrečna usoda jo je preganjala. Pobalni, ki so bili ukradli obleko Smičkova, so odnesli tudi njeno oblačilo ter ji pustili samo škafličico s črvi.

— Kaj mi je sedaj storiti? — je zajokala deklica. — Taka vendar ne morem nikamor! Ne, tega pa ne! Raje smrt! Počakam, da se stemni; v mraku pa pojdem k tetti Azafiji in jo pošlem domov po obleko... Do takrat pa se skrivam pod mostiček.

Moja junakinja si je izbrala pot med visoko travo in je sklonjena zbežala k mostičku. Ko se je priplazila pod most, in zagledala tam nagega človeka z umetniško grivo in kosmatimi prsi, je zakričala in omledela.

Tudi Smičkov se je prestrašil. Spočetka je smatral deklico za najlodo.

— Ali ni to morda povodna vila, ki me je prišla zapeljivat? je pomislil in ta misel mu je laskala, ker je bil vedno domišljav na svojo znanost. — Če ni sirena, ampak človek, kako naj si razjasnim to čudno spremembo? Zakaj je tu pod mostom? Kaj se je zgodilo z njo?

Medtem ko je ugal ob vsem tem, se je lepoticca zopet zavedla.

— Nikar me ne ubijte! — je zašepetala. — Jas sem knežinja Bibulova. Lepo vas

prosim! Mnogo denarja boste dobili! Bila sem v vodi in sem odvezovala trnek, medtem pa so mi tatovi ukradli obleko, čevlje in vse drugo!

— Gospodična! — je dejal Smičkov s prosečnim glasom. — Tudi meni so ukradli obleko. Vrh tega pa so mi obenem odnesli tudi kolofonijo, ki je bila v hlačah.

Ljudje, ki svirajo kontrabas in pozavno, po navadi niso iznajdljivi: Smičkov je bil prijetna izjema.

— Gospodična! — je dejal po kratkem premoru. — Vidim, da vas moti moja povlaja. Toda priznati mi boste, da iz istega vzroka kakor vi ne morem zapustiti tega kraja. Zato vam predlagam sledeče: Zlezite v vreoč mojeg kontrabasa in se pokrite z njim. Tako se boste skrili pred menoj...

Tako je dejal Smičkov in je potegnil kontrabas iz vreče. Za hip se mu je zdelo, da je s tem proiniral sveto umetnost, toda njegovo kolebanje ni trajalo dolgo. Krasotica je smuknila v vreoč in se zvila v klopčič, on pa je zadrignil lermen ves vesel, da ga je narava obdarila s tako imenitno pametjo.

— Sedaj me ne vidite več, gospodična — je dejal. Ležite mirno. Ko se zmrzra, vas odnesem na dom vaših roditeljev. Po kontrabas pa lahko pridem pozneje.

Ko je nastopil mrak, si je Smičkov oprl vreoč z lepoticco in se odpravil na pot proti vili Bibulova. Nameraval je iti do prve kočje, preskrbeti se tam z obleko in se nato odpraviti dalje...

— Ni je nesreče brez sreče — je govoril sam pri sebi, ko je mešal prah s svojimi bosimi nogami in se krivil pod bremenom. — Za izdatno pomoč, ki sem jo nudil knežinji v njeni nezgodi, me bo Bibulov gotovo bogato nagradil.

— Gospodična, ali vam je udobno? — je spraševal z glasom galantnega kavalirja. ki prosič damo za kadrljo. — Nič se nikar ne stiskajte, kar brez ceremonij in po domače se razprostrite v moji vreči!

Zdajci pa se je galantnemu Smičkovu zazdelo, da vidi pred seboj v temi dve človeški postavi. Ko je pogledal natančneje, je spoznal, da se ni zmotil: dve postavi sta šli tam in nesli v rokah nekakšne svečnice...

— Morda so to tatovi? se mu je posvetilo. — Nekaj nosijo! Gotovo najino obleko!

Smičkov je položil vreoč ob cesti na tla in jo je ubral za postavami.

— Stojte! — je zakričal. — Stojte! Primite jih!

Postavi sta se ozrli in ko sta opazili, da ju nekdo preganja, sta jeli bežati... Knežinja je še dolgo silila naglo krogel in vpitje: Stoj! Nazadnje pa je vse utihnilo.

Smičkov se je strastno udal zasledovanju tatov in knežinja bi bila najbrže še dolgo ležala na polju ob cesti, da ni srečno naključje odločilo drugače. Zgodilo se je namreč, da sta prav ob istem času in po isti cesti prihajala proti posestvu Bibulova dva Smičkova tovariša, flavist Žučkov in klarnetist Razmahajkin. Ko sta stala na vreoč, sta se začudeno spogledala in razprostrla roke.

— Kontrabas! — je rekel Žučkov. — Pa saj to je kontrabas našega Smičkova! Kaj pa je za zaneslo sem?

— Najbrže se je Smičkovu kaj pripetilo, je dejal Razmahajkin. — Napil se je ali pa so ga izropali. — Vsekakor ne gre, da bi pustila tukaj njegov kontrabas. Vzemiva ga s seboj!

Žučkov

Dnevne vesti.

— Stavbna zadruga »Stan in doma.«
Dne 23. oktobra je bila ustanovljena v Ljubljani stavbna zadruga »Stan in doma«, katere namen je, zgraditi hiše za vse, ki so stanovanja potrebni. Kapital v to svrhu se zbira iz deležev in hranilnih vlog. Vendar je zadruga ne omejuje le na sprejemanje članov, ki so stanovanja potrebni. Sprejemajo se tudi člani iz drugih krogov, ki s to akcijo simpatizirajo: privatniki, trgovci in industrijska podjetja, državni uradi, banke itd. Z denarjem članov, ki so stanovanja potrebni in članov, ki bodo za drugo podpirali iz simpatije in pa tudi ker so kot privatna in državna podjetja dolžna preskrbeti stanovanja svojim nastavljenim, bo po našem računu mogoče postaviti v doglednem času več novih zgradb, ki bodo znatno olajšale stanovanjsko bedo. Dolež se je že prijavilo precejšnje število članov iz enih in drugih krogov. Tem potom pozivljamo najširoko javnost, naj se pridruži naši zadrugi, da bo mogoče čimprej pričeti z delom. Prijave se sprejemajo pri kauptnikih in pri Zadrugi banki v Ljubljani, Aleksandrova cesta 5. — Načelnstvo zadruge »Stan in doma.«

— »Tudi pred desetimi leti ali po desetih letih kakor hočete.« Pod tem zaglavljem je priobčil dr. I. L. v »Slovenskem narod« črtice, v katerih se pritožuje, da ga sedanja vlada ni imenovala kljub njegovemu jugoslovanskemu patriotizmu. Njegov navdaje, da stavljam svojo osebo v ospredje, ali zdi se mi primerno, da ob tej priliki omenim tudi svoj slučaj. Dasi mi ne morem nikoli zanikati, da sem sodeloval pri osvoboditvi in ustvarjanju naše države, vendar me je vlada Pribečević-Pašić ob desetletni celni revoluciji odločilno odločila, da ne sodelujem v službi, kjer je tako silno mnogo kvalificiranih sil. Zanimivo je tudi dejstvo, da stara Srbija nikdar ni odpuščala iz državne službe kakoga kr. poslanca in je moj slučaj prvi v analizi naše znanje službe. Maribor — Lajsterperk, 1. nov. 1924. Bogumil Vošnjak.

— Samomor blvskega velikega župana.
Dne 23. oktobra dr. Grisogona se doznajajoč za sledeče podrobnosti. Pred kratkim časom je imel dr. Grisogono izročiti svojemu nasledniku blvskega velikega županstva. Dr. Grisogono je na vse načine predaljo za vlačeval, končno pa je dejal, da mora oditi iz Beograda. Njegov naslednik je nato vložil proti njemu kazensko ovadbo. Vsi deli tega je prišel v Dubrovnik preiskovalni sodnik, da preišče vso stvar. Ta afera je vzbudila v Dubrovniku veliko senzacijo in bila od ust do ust. Veliki župan dr. Grisogono pa je mesto v Beogradu šel v Split, kjer se je v stanovanju dr. Privislava Grisogona ustrelil. Preiskava v Dubrovniku je doznala, da manjka v blagajni velikega župana 150.000 Din. Natančna skontracija še ni izvršena. Trdi se, da je med drugim izgubil tudi denar, katerega je poklonil mecen Mihanović nekaterim dubrovniškim tolam.

— Odlikovanje Andrews. Na najsvečanejši način je podelil dr. Tartaglia ameriškiemu admiralu diplomu o njegovem imenovanju za častnega meščana Splita. Svečanosti so se udeležile vse patriotične korporacije Splita ter predstavniki vojaških in civilnih oblasti.

— K novemu državljanstvu zakonu.
V privatnopravni sekciji stalnega zakonodajnega odbora narodne skupščine so se pričele razprave o načrtu novega državljanstva zakonika. Razprava se vrši na bazi predloga dr. Angelinovića. Od Slovencev je zastopan v sekciji vseučiliški profesor dr. Gornjišek.

— 70 letni stari ubijalec.
V vasi Prvica pri Novi Gradski je bil te dni izvršen v neki gostilni krvav zločin, ki je vzbudil vso vso. Toma Petrovič, 70 letni stari, znan tako iz mladosti, kakor tudi pozneje kot velik prepirljivec, izlivač in prepešak, se je sprijel z nekimi Purgaričevimi, pokoliškim kmetom. Šlo se je radi nekimi delavci, ki jih je baje Purgaričeva žena obhujala Petroviču. Starec je rešil spora na ta način, da je potegnil ostro nabrušen hanžar in mahnil dvakrat po Purgariču. Enkrat ga je zadel v rebra, a pri drugem udarcu mu je prerezal goltanec. Purgaričevu stanje je brezupno. Boljželjnega starca so aretirali. Ranjeni Purgarič je bil pošten in miren človek.

— To je vendar nemogoče... je povzročil grof.
In vendar je rest Celo Lisztovo rapsozijo Vam je zasiral Stanovala sva skupaj v eni sobi in ker nisem imel drugega posla, sem se naučil od njega igrati na kontrabas Lisztovo rapsozijo.
— Lisztovo rapsozijo... Hm! Vi se šalite...
— Ne verjamete? se je nasmehnil La-kajč. (Kaj) Vam dokazem! Poldiva k orkestru.

— Zenin in grof sta se odpravila k orkestru.
Stopila sta h kontrabasu in začela nagle razvezavati jermenje... tedaj pa — o grof!

Medtem ko si čitatelj v prostem razmahu svoje domišljije lahko naslika izid muzikalnega spora, se hočemo vrniti k Smičkovu... Ubogi muzikant ni mogel ujeti tatov in se je vrnil na ono mesto, kjer je bil pustil vrečo. Toda dragocenega bremenja ni našel več. Ugrabil je vse mogoče, prehodil cesto parkat naprej in nazaj in ko bi mogel najti vrečo, je domneval, da je bržčas zašel v drugo stran...

— To je strašno... je dejal pri sebi.
Ruval si je lase in mrzel znoj ga je polival.
— Zadušila se bo v vreči in jaz bom njen morilec!

Do polnoči je hodil Smičkov po cestah in iskal vrečo, končno pa se je ves onemoteno odpravil nazaj pod mostiček.

Ob zori ko polsčnem — je sklenil.
Toda tudi jutraj je iskal zaman in Smičkov se je odločil, da počaka pod mostom noči...

— Moram jo najti! je mrmral, snel cilindar in se zgrabil za lase. — Moram jo najti, pa če jo iščem leto dni!

— Kmetje, ki živijo v tistih krajih, pripovedujejo, da vidijo po noči v bližini mostička narega, gosto porasčenega človeka v cilindru. Včasih se tuje izpod mostu skripanje kontrabasa.

Dne 9. novembra je Dinarski dan za Jugoslov. Matic.

Glasbena Matica v Mariboru.

Širšim krogom je znana osebita po njenem pevskem zboru, ki je pokazal svoje odlične zmožnosti n. pr. tudi v Ljubljani z velikim koncertom dne 24. marca t. l. O velikem pomenu, razvoju in napredku prevažnih njenih sestavnih delov so se mogli prepričati udeležniki njenega zadnjega občnega zbora, dne 27. oktobra, ki se je vršil z dostojanstveno resnostjo zavoda, zavedajočega se velike odgovornosti, ki jo ima napram posameznikom in napram prosvetnim potrebam našega naroda zlasti na območju točki s stare glasbeno tradicijo, kakor jo ima Maribor.

Namesto formalnega poročila o poteku tega važnega občnega zbora poročamo v skupnem posnetku o izvedbi, ki so jih podali o društvenem delovanju Matični funkcionarji, in sicer po idejah in splošnih smernicah ter v gnetnem oziru (namesto blagajnika) društveni predsednik gimnaz. ravnatelj Dr. Josip Tominešek, o notranjem poslovanju tajnik E. Grbac, ureditvi doslej zanemarljivega arhiva gđ. Marija Rozman, o Matični glasbeni šoli prof. H. Družvič, o pevskem zboru njega načelnik g. J. Arnuš in o društvenem orkestru njega načelnik fin. svetnik Dr. Ljudevit Valavec.

Mariborska Glasbena Matica je naslednika nemškega Filharmoničnega društva, kolega imetje ji je bilo baš to leto končno izročeno. To imetje obsega precejšnje glasbeno pripravo, pohištvo, instrumente in notni material. Druge imovine ni, zlasti ne gotovine (razen nekaj brezposlovnih vrednostnih papirjev), tudi ni nikakih nepremičnin, ni nosploja, ni prostora. Glasbena priprava se je to leto uredila, v prvi vrsti dokaj obsežno, žal doslej zanemarljivo glasbeni arhiv, ki je zdaj katalogiziran in pregledan in ki obsega 946 glasbenih del, med njimi 45 simfonij, 82 uvertur, 124 koncertnih del, 192 plesnih komadov in koracnik, 129 del komorne glasbe. Velik del manjših skladb vokalne vrste je sprito strogo nemškega značaja za nas sicer neraben.

Temelj Glasbene Maticice tvori njena glasbena šola. Na njej so se poučevali: v posameznem pouku solopetice, gosli, klavir, viola, cello, kontrabas; nadalje v skupnem pouku glasbena teorija, mladinsko petje v 3 stopnjah; iz spretnostnih instrumentalistov-udeležev je bil sestavljen diški orkester. V posameznem pouku je bilo 181 gojencev, v teoriji 49, v diškem orkestru 34, v pevski (mladinski) šoli 118, skupaj 212. Poučevalo je, poleg ravnatelja Fr. Topiča, 12 učiteljev, med njimi 2 redna, drugi pomožni.

Organizirano z Matico združen je njen pevski zbor (načelnik J. Arnuš), ki šteje 113 članov (moški zbor 48, ženski 65). Pevski zbor je v poslovnem letu javno nastopil 16 krat, goji pa načelno resno godbo in je dosegel v njej višino, da se more meriti z vsakim zborom v naši državi. To so pokazali 4 veliki koncerti, katere je priredil oziroma pri katerih je sodeloval.

Takisto organizirano dol Glasbene Maticice je njen orkester (načelnik dr. Valavec). Dober znak za životvorno silo Glasbene Maticice prav tako kaže za umetniško vzgojo in smiselno krajevno inteligentstva je, da se more tak orkester ustanoviti in vzdržati ter v tolikim uspehom se udejstvovati, kakor je to pokazal orkester pri izvajanju Sattnerjeve »V nepelnitvi noči« in pri Smetanovi matineji. — Dirigent pevskega zbora, društvenega in diškakega orkestra je neumorno delavni ravnatelj Topič.

Vzdrževanje celoga tega društvenega, šolskega in umetniškega ustroja zahteva ogromnih finančnih žrtv; saj je lanske denarni promet znašal nad četrt milijona dinarjev in je bilo izdatkov 152.564 Dinarjev. Ako se pomisli, da njima Matica in njena plodna premoženja, da njima niti svojih prostorov in nobene redne podpore in da je edini njen redni (in še ta izpremenljivi) dohodek ukovina udeencev ter da je ta ukovina v preteklem letu znašala 79.369 Din. dočim je bilo samo za učiteljsko plačati nad 123.000 Din. potem je umljivo, da je predsednik dr. Tominešek, ki je v tem letu vodil tudi gmetno akcijo, v svojem poročilu upravičeno govoril o čisto obupnem stanju tega prosvetnega zavoda, odvsnega v svojem obstoju le od nezanesljivih podpor, ki jih je bilo treba od vrat do vrat iskovati; kajti nekdanja poštvovalnost in možnost mineva in je na mnogih mestih izgubila. Vendar pa se je našlo še toliko podpornikov, da so znašali celotni prejemki 157.101 Din in da računski zaključek izkazuje še prebitka 4536 Din, dasti je pričakovana državna in mestna podpora dospela šele po koncu poslovnega leta. Izkaz večjih poročev bomo skupno s tistimi, ki so bile zaprosene za to poslovno leto, a so dospela za njim, objavili pozneje. — Proračun za prihodnje poslovno leto znaša po predsedniškem poročilu rednih dohodkov 121.000 Din, izdatkov pa 190.000 Din. primanjiljaja torej okroglo 70.000 Din, ki se mora kriti s podporami ali pa s tem — kar je stremenje društvenega odbora — da prevzame država vsaj nekatere učitelje. To bo ugodno učinkovalo na razvoj šole in avtoriteto šole in bi učitelje vezalo na zavod. Je pa tudi v državnem interesu, da se na taki točki, kakor je Maribor, omogoči procvitanje umetniško-prosvetnega zavoda, kakor je baš Glasbena Matica; kajti ona je poklicana, da sosednemu nemškemu življu očitno predločuje, kako tudi mi znamo vzdržati višino najplavnejše umetnosti, glasbe.

Da bo mogla Matica vršiti svojo kulturno nalogo, potrebuje izdatneje in voljnije podpore, nego jo je našla v preteklem letu, ko je kljub naravnosti silajnim znanjem uspehom pretrpela v notranji upravi, ko so ji pošla vsa sredstva, tako težko krizo, da je le s skrajno poštvovalnostjo in — recimo — drznim optimizmom zadržala preteči zastoj vsega delovanja.

Za tekoče leto je bil za predsednika iznovo izvoljen za zaupajočim vzklikom gimn. ravnatelj Dr. Jos. Tominešek, za odbornike pa poleg zgoraj navedenih poročevalcev še nadzornik Drago Steflin, vladni svetnik Viktor Parma, ravnatelj Vodeb in Gustav Šparli za pregledovalca računov pa prof. dr. Adol. Pečovnik in Ludovik Šef.

Črnomelj. Sokolski dramatični odsek je otvoril svojo sezono z burko »Avtomobilist«. Izborjen je bil kvintet, ki so ga tvorili s. Majnerič (Pipca), br. Kastelic (njen mož), s. Setina (njihova hči), br. Mrovič (v naslovni vlogi) in s. Gostiševa (ga. Saša). Efektan je bil tip zaljubljenega pesnika (br. Štrubelj) in njegove ljubezni Milči (s. Welssova). Ostali so se znali prilagoditi. Vsebinska in igranje je povzročalo publiko mnogo smeha. Pričakujemo zopet kaj v kratkem! — Zdravo!

Gospodarstvo.

Rezultat ljubljanskega velesejma v letu 1924 na podlagi statistik o razstavljalcih in kupcih.

(Dalje.)

Uspeh razstavljalcev po branžah:

	zelo dober,	dober,	pomanj-kljiv,	neodločen:
1. Obrtna industrija	25.0%	25.0%	50.0%	—
2. Izdelki iz železa in jekla, puškarstvo, municija	12.5%	87.5%	—	—
3. Ostali kovinski izdelki	11.5%	77.7%	11.2%	—
4. Poljedelski stroji in orodje	21.5%	57.1%	14.3%	7.1%
5. Avtomobili, bicikli, vozila	—	55.1%	44.9%	—
6. Elektrotehnika	—	70.0%	30.0%	—
7. Kosmetika	50.0%	50.0%	—	—
8. Papirna industrija, kartonaza	14.3%	71.4%	14.3%	—
9. Pohištvo	—	80.0%	20.0%	—
10. Lesna industrija v splošnem	8.0%	80.0%	—	12.0%
11. Usnje in konfekcija	—	86.5%	13.5%	—
12. Tekstilna industrija	21.2%	72.6%	3.1%	3.1%
13. Klobučarstvo, slamniki, ple-tarstvo	20.0%	80.0%	—	—
14. Lončena roba, steklo	—	—	100.0%	—
15. Galanterija, bljuvterija	—	50.0%	50.0%	—
16. Kemična industrija	87.5%	12.5%	—	—
17. Industrija živil	30.0%	70.0%	—	—
18. Stavbarstvo	50.0%	—	50.0%	—
19. Godala	—	30.0%	70.0%	—

Iz predložene statistike je razvidna udeležba na letošnjem velesejmu, s strani industrijalcev, obrtnikov in trgovcev. Med sejmom, dne 24. avgusta pa se je vršila na prostoru letnega telovadišča Ljubljanskega Sokolskega društva razstava konj, ki je dokaj dobro uspela. Razstavljalcev-konje-rejcev je bilo 66, ki so razstavili 144 konj. Ze aprila meseca 1924, v dnevi 10. in 14. je priredil velesejem v opernem gledališču Modno revijo, katere namen je bil, podpreti z originalno propagando slovenske industrijalce, trgovce in obrtnike v oblačilih in modni stroki. Namera se je posrečila. Razstavljalcev je bilo 46, revija se je vršila dvakrat in je bilo gledališče popolnoma razprodano.

V dnevi od 18. do 21. oktobra se je vršila v enem paviljonov na velesejmu Sadna razstava kot trgovska prireditve. Priredilo jo je Sadržarsko in vrtnarsko društvo v zvezi z velesejmsko upravo. Kot razstavljalci se jo je udeležilo 10 podružnic Sadržarskega in vrtnarskega društva z 86 članj in poleg tega še 107 posameznih članov-sadjarjev, skupno torej 193 razstavljalcev z 395 vzorci, katerih skupna teža je znašala 10.000 kg izbranega namirnega sadja.

Če resimiramo vse letošnje razstave ljubljanskega velesejma, vidimo, da se ta naša največja gospodarska institucija v naši državi ne omejuje samo na pospešitev razvoja naše industrije, obrta in trgovine, marveč posega tudi že v kmetijstvo, kar je z ozirom na značaj naše države največje.

× Znižane italijanske carine. Italijanski ministrski svet je znižal carino na sladkor od 400 lir na sto in to vsled marmeladne industrije na jugu Italije. Carina na moko in mlevne proizvode pa je popolnoma odpravljena.

× Ogrožen izvoz mleka iz Slovenije. Dosedaj je Slovenija dnevno izvozila 90 tisoč litrov mleka. Največ mleka je šlo v Avstrijo. Vsi del porastka naše valute, pa je sedaj izvoz mleka zelo ogrožen. Zadruga zveza je zato zaprosila železniško ministrstvo, da zniža prevoznino, ker bi drugače trpeli kmetje preveliko škodo.

Sodišče.

§ 104 s. k. z.

ali
NAIVEN ZAGOVOR.

Anton Demšar, poduradnik spedijske tvrdke Šeber na Rakeku se je sporekel z železniškim skladiščnikom Rudolfom Balnerjem, ker je Balner odredil, da spravilo delavci sejo iz »rampe« na določen prostor. Rekel mu je: »Preklete k...e, jest Vam bom že pokazoval!«

Zagovor: »Ker sem videl, da nosijo delavci seno na napačen prostor, sem jih nabhrlil z besedami: »Preklete k...e, kako mi nagajajo!« Pri tem sem pa mislil le svoje tri delavce.«

Sodišče temu zagovoru ni verjelo ter je obsodilo Demšarja radi žaljenja uradne osebe med izvrševanjem službe na 100 Din globe, v slučaju nelitljivosti na dva dni zapora. Seveda ima Demšar plačati tudi 50 Din takse.

§ 104 s. k. z.

Mož Helene Zupan v Nomenju pri Bohinjski Bistrici je komunist. Zato je ona najbrže tudi komunistinja. Zgodilo se je, da je orožništvo iskalo v tistih krajih komunistične brošure. In tako so prišli orožniki tudi k Zupanovim. Na poziv komandanta patrolje, da mu izroči komunistične časopise, je odgovorila Helena Zupanova osorno: »Pa imejte še te časopise in si obrišite žnjimji nekaj (rabila je tako neestetično besedo, da je ne moremo ponoviti). — Vi in vsi drugi, ki Vam je toliko zanje!«

Zenska se zagovarja z razburjenostjo. Kazenski senat jo obsodi na 100 Din globe, če pa ne bo mogla plačati, bo šla za dva dni v lukno.

Vedno zadnje novosti
SAMO
GRICAR & MEJAC,
Šelenburgova ulica 3.

važnosti. Skupno število vseh razstavljalcev v letu 1924 znaša 1028.

Institucija ljubljanskih vzorčnih velesejmov je trajna in se bo še naprej izpopolnjevala od leta do leta.

V letu 1925 so dosedaj predvidene sledeče prireditve:

Spomladi, meseca aprila »Vajeniška razstava« Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani.

V jeseni, meseca avgusta, V. Mednarodni vzorčni velesejem z priključitvijo konjske razstave, razstave goveje živine in drobnice, razstave poljedelskih pridelkov, velike razstave lovstva, ribarstva, tulskega prometa, planinstva in šumarstva, higijske razstave in razstave češke umetnostne obrti.

V jeseni, meseca septembra velika »Obrtna izložba« trgovskega značaja Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani s sodelovanjem štajerske obrtništva.

Početkom meseca oktobra »Sadna razstava« v večjem obsegu kot letos.

Eventuelno, če se izkaže potreba in so dani potrebni predpogoji, se vrši spomladi še Modna revija.

Program je velik, truda in skrbj bo dovolj, našli so se za to tudi poštovni strokovnjaki, manjkalo bo samo denarnih sredstev, s katerimi pa naj bi priskočila na pomoč država, vsaj je vse to delo v procvit in razvoj našega narodnega gospodarstva, pri katerem je država v prvi vrsti zainteresirana.

K umoru Ferdinanda Pipana.

Ono osebo, ki je pisala g. preiskovalnemu sodniku dr. Gradniku pismo z besedilom »Čast gospodi Razpis nagrade. — Iskajte!« itd., se pozivlja, naj se zgasi pri g. polic. direktorju v svrhu pojasnitve nadaljnjih podatkov. — Tajnost ji bo strogo zadržana.

Nadalje se je ugotovilo, da je storilec tekel mimo nove mestne hiše do topniškega arzenala, kjer sta stala dva moška.

Ker se je storilec očividno hotel izogniti moškima, je krenil zopet nazaj in potel čez travnik proti Samotni poti.

Onadva moška, ki sta stala takrat na cesti ob vogalu mestne hiše naj se zgledita pri policijski direkciji v svrhu razjasnitve položaja.

Pri policijski direkciji soba štev. 18-II, naj se ogledajo tudi one osebe, ki so kritični večer med pol 22. in 22. uro šle po Slomškovi ulici, Miklošičevi cesti, Cesti na Južni kolodvor in Dunajski cesti do Hranilniške ceste, kakor one osebe, ki so šle po Samotni ulici in po cesti, ki vodi iz Bleiweisove ceste mimo Scagnettileve žage do topniškega arzenala; dalje po Dovžni in Pokopališki cesti ter po Lihartovi ulici.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1924.

Policijska direkcija.

GOBE, OREHE,
rujavi, zeleni in beli
fižol
kupi
„GLIVA“, Ljubljana,
Gospodarska c. 3
Wolfova ulica 12.

Socialno skrbstvo mesta Ljubljane.

Že pred vojno je delovalo pri nas več dobrodelnih društev, ki so skrbela za razne uboge. Pojavljali so se začetki socialno-humanitarnih organizacij, ki so bile po večini prostovoljne. Pojavile so se tudi nekatere uradne tozadevne organizacije, katerih delovanje je pa bilo nepopolno in zelo pomankljivo, vsled česar tudi niso dosegle tega uspeha, kakor so ga nameravale. Glavno delo socialnega skrbstva je pa počivalo v privatnih organizacijah, v katerih so se posamezniki z veliko požrtvovalnostjo posvetili temu delu. Mesto Ljubljana je imelo pred vojno svojega ubožnega referenta ter je žrtvovalo v ta namen velike vsote. Dasi je bilo že pred vojno dovolj bede in uboštvu, vendar nas je šele vojna naučila in pokazala vse grozote uboštvu. Posledice vojne so pa bile za večino slojev katastrofalne in število bednih je naraslo tako, da je bila nujna pomoč potrebna. K tem posledicam so se pridružile še gospodarske nepravilnosti in tudi prekratki je razrušil marsikatero rodniško življenje.

Po prevratu je bil klic po socialnem delu močnejši. Dano je bilo geslo, da se mora vse socialno skrbstvo poddržaviti. Izvedene so bile številne tozadevne državne organizacije, toda po petih letih tega delo vidimo, da je uspeh državnega socialnega skrbstva minimalen in da je vse to delo pred likvidacijo.

Za današnje razmere so potrebne pri socialnem skrbstvu velike vsote, kakor pred vojno. Vsled tega je nujno potrebno socialno skrbstvo organizirati pod enotnim vodstvom, da se zamore za danih sredstvih doseči čim več uspeha. Posamezni slučaj socialnega skrbstva zahtevajo sko-

ro povsod takojšnjega posredovanja in individualne rešitve. Vsled tega mora biti cela organizacija tudi temu primerno izvršena. V tem oziru so zlasti v velikih mestih neobhodno potrebni mestni socialni uradi, ki se zamorejo pečati s socialnim skrbstvom s potrebno hitrostjo in takojšnjo rešitvijo posameznih slučajev, opirajoč se pri tem na poznanje razmer v dotičnem okraju.

V tem oziru je storilo mesto Ljubljana prvi potreben korak ter si ustanovilo vsem zahtevam odgovarjajoč socialni urad. Že leta 1922 je bil ustanovljen socialni urad, občinski svet je pa v svoji seji dne 16. oktobra 1923 sprejel pravilnik socialnega politične uprave mestne občine ljubljanske, ki ureja ureditev socialnega političnega urada. Pravilnik odgovarja vsem zahtevam socialnega skrbstva ter je razdeljen v tri dele in sicer: 1. splošni del, 2. posebni del in končne določbe. Socialno politične zadeve mestne občine ljubljanske vodi občinski svet mesta Ljubljana, ki ureja ureditev socialnega političnega urada. Socialni politični odtok sestoji iz 9 članov, ki sklepajo v okviru obstoječih zakonov in sklepov občinskega sveta v vseh zadevah socialne politike. V važnih vprašanjih ima odtok pravico pritegniti strokovnjake v socialnih vprašanjih in zastopnike dobrodelnih in strokovnih organizacij. Da se izvede načelo samouprave na polju socialne politike, se ustanove posebni sveti, v katere volijo zainteresirani sloji svoje zastopnike za poslovno dobo občinskega sveta. Sestavo in delokrog teh svetov določa poseben pravilnik. Vse posle socialnega skrbstva pa izvršuje socialni politični urad mestnega magistrata. Ta se deli v 5

oddelkov, katere vodijo posebni referenti. Vodstvo urada je v rokah načelnika. Urad ima sledeče oddelke: 1. ubožni oddelek, 2. mladinski oddelek, 3. delavski oddelek, 4. stanovanjski oddelek, 5. pravovarstveni in posredovalni oddelek. V drugem delu pravilnika so določene naloge teh oddelkov.

Mestna občina ljubljanska skrbi v izdatni meri za revnejše sloje, kar najbolje dokazujejo sledeče številke. V tekočem letu je uživalo stalno mesečne podpore do 1000 oseb (odraslih in otrok) v znesku 30—100 dinarjev mesečno. Vse redne podpore so predvidene v proračunu za odrasle v znesku Din 530.000, za otroke v znesku Din 112.800. Izredne podpore je vživalo 295 domaćinov in 53 tučev ter so predvidene v proračunu z zneskom 65.000 dinarjev za odrasle in 20.000 dinarjev za otroke. Ubožni oddelek socialno političnega urada je izdal v tekočem letu 2346 ubožnih listov ter odpravil 217 oseb z blagotvorno vožnjo. Ubožcem se nakazuje tudi oblika in obutev v naravi ter je v to svrhu določena vsota 100.000 dinarjev. Oni ubožci, ki niso sposobni za sprejem v mestno zavetišče, se oddajo v hiralnico, kjer plačuje mestna občina vse stroške. V to svrhu je določena podpora 10.000 dinarjev. Pri mestni občini ljubljanski dobivajo stalne podpore samo oni ubožci, ki so pristojni v mesto Ljubljana, medtem ko se daje drugim podporam samo na račun njihovih občin. Za oskrbo onemoglih je določeno mestno zavetišče v Japljevi ulici, pri katerem znašajo letni oskrbni stroški 1.182.979 dinarjev. V zavetišču je stalno 170 do 200 oskrbovancev, ki imajo v zavodu popolno oskrbo. Bivše mestno zavetišče na Karlovski cesti je bilo opuščeno, ker poslopje ne odgovarja svojemu namenu ter je tam nastanjeno ca 30 ubogih rodbin. Za revne šolske otroke je

določena podpora 60.000 dinarjev iz katerega zneska se je nakazovalo ubogim otrokom šolske potrebščine. Mestni magistrat je prevzel v svojo oskrbo dnevna zavetišča za revne šolske otroke na Prulah, v Florjanski ulici. Šiški in na Kodeljevem, za katere znašajo letni stroški do 200.000 dinarjev. Poleg tega imajo mestni ubogi brezplačno zdravljenje na mestnem magistratu ter brezplačna zdravila, za kar se izda letno do 25.000 dinarjev. Za brezposelne delavce je določena podpora v znesku 150.000 dinarjev. Te podpore se delijo po posebnem pravilniku za podpiranje brezposelnih delavcev, katerega je odobrila občinski svet dne 14. aprila 1924.

Iz tega je razvidno, v kako izdatni meri skrbi mestna občina za mestne uboge, zlasti pa je razvidno, da je nočni davek, ki se pobira v gostilnah dosti premajhen za kritje vseh izdatkov za mestne uboge.

Nove knjige.

Narodne pripovedke iz Mežiške doline. Zbral Vinko Moderndorfer. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi 28 dinarjev. Knjiga je zelo bogata na raznovrstnosti vsebine in obsega 52 pripovedk, ki so zanimive tako za preprosto ljudstvo, kakor za otroke, ker so vzete iz naroda. Že naslov pove, da jih je pisatelj zbral med narodom, v Mežiški dolini. Pisana je vsebina: od bajk in pripovedi o povodnem možu, do zgodovinskih anekdot iz turških časov in o zakleti graščakini, o kateri otroci tako radi slišijo — tako raznovrstna je vsebina. Moderndorferjeve pripovedke so lep donesek k izpopolnitvi narodnega blaga in jih bo ljudstvo rado čitalo prav zaradi tega, ker so iz ljudstva zbrane. Tudi povestice o

skratih bodo zanimale otroke in starše. Prav prikladno darilce bo knjiga sedaj za Miklavža in jo toplo priporočamo tudi za šole in knjižnice.

Islandska velika noč in druge povesti. Anatole le Braz, prevedel P. V. B. Natšnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 149. Cena elegantno vezani knjigi 30 dinarjev. — Pod gornjim naslovom je nanašal prevajalec najlepše povesti iz francoskega, špansko-ameriškega in angleškega slovstva. Gotovo je, da dominira le Brazova »Islandska velika noč«, ki je na čelu in po kateri je izbran naslov celotni zbirki. Iz francoskega slovstva je vzel le Braz, ki je znan po svojem delu in posvetilu tega ožji domovini Bretanji; Lemaitre, delaven na polju pesništva, dramatik; Frapiré, živahen opisovalec in silno izrazit, do Robenbaha, ki je simbolist in opisuje v svoji prozi in poeziji mistično žalost pokrajin, o katerih sanja v svojem domotožju. Od špansko-ameriških pisateljev je vzel Tomsona, zastopnika pa tudi Nervo, Gutierrez Najera in Gomez Carillo s prav mičnimi delci. Od angleških je vzel Hearn, katerega dela so se širila širom Evrope, ki je z njimi spoznala, kakšen je v resnici daljni vzhod. Celo več z užitkom čita vse povestice in knjigo priporočamo vsakomur, ki se hoče zabavati in imeti užitek s čitanjem. Knjigi je dodan tudi »Slovstveni dodatek«, ki vsakogar prav spretno hkrati uvaja tudi v tujo literaturo.

Lastnik:

Konzorcij »Narodnega Dnevnika«.
Glavni in odgovorni urednik:
Železnikar Aleksander.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

143

Edgar Rice Burroughs:

TARZANOVE ŽIVALI

Komaj je bil zunaj, se je Sven Andersen obrnil k lady Greystoke. Bedasti izraz njegovega obraza je izginil in mesto te maske, za katero je skrival pred Rokovom svojo pravo mišljenje, je zagorela v očeh sila in zvižaja.

»On misli... jaz... norec,« je dejal. »Jaz... norec? Ha ha, razumem francosko...«

Jane ga je začudeno pogledala.

»Ste vse razumeli?«

Andersen se je smejal.

»Seveda,«

»Vi ste torej čuli, kaj se godi in ste prišli le vsled tega, da me branite?«

»Vi ste dobri z menoj,« je odvrnil Šved... »Ta človek ravna z menoj, kakor z garjevim psom. Jaz vam pomorem, Lady. Počakati morate — toda jaz vam pomorem.«

»Kako bi mi pomagali?« je vprašala ona. »Ko bo vendar vsi proti nam.«

Dasi je Jane dvomila, da ima kuhar kaj moči v rokah, da bi ji res mogel pomagati, jo je vendar prevzelo čustvo globoke hvalečnosti za vse, kar je že storil zanj. Že sama zavest, da ima vsaj eno sočutno srce med temi dedci, ji je bila kakor solnčen žarek, ki se je privrkal na brezkončnem potovanju toplo in lajšujoče razbil preko mučnih noči in tesnobnih ur. Ta dan se ni prikazal niti Rokov niti kdo drugi. Ko je potem prišel Sven z večerjo, ga je skušala glede izraženih načrtov o rešitvi zapleta v pogovor, vendar je čula le navadno poročilo vremenu, kakor že vse dni poprej. Zdelo se je celo, da je naenkrat zopet zapadel v svojo staro, skoro bedasto brezbriznost.

Ko se je pa čez kratek čas zopet vrnil, ni hotel odnesti prazne sklode iz kajute, ji je tiho pošepetal:

»Obdržite svojo obleko in zvižte odeje. Kmalu se zopet vrnem.«

Ko pa je baš hotel naglo smukniti iz kajute, ga je Jane prišla za rokav.

»In moj otrok?« je vprašala z velikimi, plašnimi očmi. Brez otroka ne grem nikamor...«

»Storite, kar vam pravim,« je razdraženo dejal Andersen... Jaz pomagam vam; če ne — ste pač izgubljeni.«

Ko je odšel, je skoro obupala, ker ni vedela kaj in kako. Ležala je v razkopanih blazinah, brez vsakega jasnega sklepa. Kaj je pravzaprav Šved nameraval? Sumnja in dvom sta jo mučila... kaj ni mogoče, da bo vse še hujše, če se zdaj izroči njegovi oblasti?...

Ne... nikjer ne more biti hujše, kakor pri temu Nikolaju Rokovu. Saj je bil živ satan boljši — vsaj ta ni hlinil poštenjaka.

Neštetokrat si je že zagotovila, da ne gre s »Kincaide« brez svojega otroka in legla potem dolgo po navadni uri k počitku. Slekla se ni; odeja je bila tesno povezana in pripravljena.

Bilo je menda okrog polnoči, ko je nekdo tiho potkal.

Naglo je smuknila k vratom in odrinila zapah. V rahlo odprti spranji je zagledala Šveda. Bil je močno zagrnjen in nosil pod pazduho sveženj, najbrže svojo odejo. Z desnim kazalcem na ustnicah ji je ukazal, naj molči.

Stopil je tik k njej.

»Tu vzemite!« je šepetal. »In ostanite tiho kakor miš, ko se bliže ogledate. To je vaš otrok.«

Ona mu je naravnost iztrgala sveženj iz rok in materinske roke so pritisnile pokojno spečega otroka na srce. Po licih so ji drsele vroče solze veselja in drhtenja njenega telesa je izdajalo veličino in srečo tega presenetljivega trenutka.

»Pojdite,« je šepetal Andersen. »Ne smeva izgubljati časa!«

Vzel je njene odeje in zunaj še svojo culo. Na krovu se je tiho plazil naprej in prisluškoval na vse strani, dočim je ona ležala po pleteni vrvi v čoln. Otroka ji je medtem zaradi varnosti odvzel. V prihodnjem hipu je bil tudi sam na mestu. Prerezal je vrvi in čoln je bil prost. Previdno je zgrabil s cunjami ovita vesla, toda kmalu se je lahko že z vso silo uprl vanje. Že so ju pozdravljale črne sence reke Ugambi.

Andersen je veslal, kot bi bil popolnoma gotov svoje stvari in ko je čez pol ure pogledal mesec skozi temne oblake, sta na levi zagledala izliv nekega stranskega otoka reke Ugambi. Šved je ostro zaveslal proti temu toku.

Jane se je med tem več kakor enkrat čudila, kako dobro pozna njen vodnih tek kraje. Saj ni vedela, da se je kot kuhar peljal dan poprej v malo, ob reki ležečo vas, kjer je z zameno iztržil nove zaloge za »Kincaide« in pri tej priliki pripravil vse podrobnosti za ta drzni poskus.

Dasi se je blestel polni mesec na nebu, so bile vode te male reke pogreznjene v popolno temo. Oba brega nista bila daleč vsakebi. Mogočna, stara drevesa so ponosno kipele proti nebu; njihove veje so se v orjaškem oboku stikale nad reko, kakor bi si podajale roke. Ljubko zelenje se je bujno prepletalo od vejice do vejice ali pa je pozdravljalo v vetru plešo s svojih ponosnih višin, kakor bi hotelo obseči tisoč in stotisoč rok, ki so prožile rastline iz vodnega dna k tej čudni cvetoči strehi. Tu in tam je udarec vesla prepolnil krokočila iz gladkih voda ali pa je s peščene sipine planila družica povodnega konja v svojo hladno vodno domačijo.

Gradbeno podjetje
Arhitekt
V. Krainer & Ko.,
Jesenice.

Stavbna vodstva:
LJUBLJANA, DOMZALE,
ZAGREB.

Izvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune, načrte, cenitve, posebni oddelke za arhitekturo.

Oglašujte v
„Narodni Dnevnik“.

Popolnoma varno naložite denar v
Ljubljansko posojilnico,
r. z. o. o. z.
v Ljubljani, Mestni trg štev. 6
ker ima že nad
10.000.000 jamstvene glavnice

Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje najugodnejše.

MALI OGLASI

Z realitetami

in zemljiški trguje »Posredovalec« Ljubljana, Sv. Petra c. št. 23.

Proda se

skoro nov plašč in pelerina za dečka 3 do 5 let. — Naslov v upravi lista.

Modna krojačnica

za gospode in dame KELC, Maribor, Stolna ul. 5. Izdeluje vsa v to stroko spadajoča dela.

8.000 K

nagrade dobi, kdor preskrbi poštenemu, oženjenemu upokojencu mesto hišnika v sredini ali periferiji Ljubljane. Ponudbe na upravo lista pod »Takoj 8.000«.

Kroje (muštre)

po najnovejši modi, poljubne za dame in gospode, razpošilja **Knafelj Alojzij** strokovni učitelj za krojaštvo Ljubljana Križevniška ul. 2.

Prazne steklenice

od »Juhana« kupuje družba »Juhana«, Ljubljana, Gradišče 13.

Sprejme se

več oseb na boljše domačo hrano. Natančneje se poizve v upravi lista.

Išče se

mala preprosta sobica v sredini mesta. Ponudbe na upravo lista pod »Soba«.

Deteljno seme, fižol in gobe

kupuje **Sever & Komp.,** Ljubljana, Wolfova ul. 12.

Odeje

velike 154 X 200, dobro prešite, iz močnega rožnatega kambrika s fino pavolo po Din 220.— fini flanel porhant po Din 14.— in razne ostanke po skoro polovični ceni razpošilja po pošti Tekstilni bazar, Ljubljana, Krekov trg. Zahtevajte novi cenik!

Rezan les in drva

Vam proda najugodnejše »Posredovalec« Ljubljana, Sv. Petra c. 23.

Za centralne kurjave

najprimernejši in visokokalorični Trobnodolaki premog. — Dobavlja ga po originalni rudniški ceni glavni zastopnik premogokopa TROBNIDOL.

DOM. ČEBIN

trg. s premogom LJUBLJANA, Wolfova ul. 1/11.

Oddajalci trgovskih

in obrtnih lokalov, stanovanj, mesečnih sob in hiš naj blagovolijo poslati naslov »Posredovalec« — Ljubljana, Sv. Petra c. 23, ki jih oddaja interesentom.

Blagajna

známke »National« (hebel) dobro ohranjene, se po ugodni ceni prodajo. — Natančneje se poizve v trgovini M. Hladnik v D. M. v Polju pri Ljubljani.

Trgovsko agenturo

in komisijsko trgovino obavlja »Posredovalec« Sv. Petra cesta 23.

Jesenski površnik

moški in žaketi s telovnikom, vse dobro ohranjeno se ugodno proda. Naslov pove upravo lista.

Kupi se

mala hiša na periferiji ali v okolici Ljubljane. Ponudbe s navedbo cene na upravo lista pod »Dom«.

Išče se

dobro vpeljan potnik papirne trgovine, ki bi bil pripravljen prevzeti dobro idoč 3 mesečno sezonsko blago proti proviziji. Naslov pri upravi lista.

Opremljeno sobo

srednjo z dvema posteljama za dva solidna gospoda se išče za takoj. Ponudbe na upravo lista pod »Takoj«.

Parno vulkaniziranje

vse vrste gumijaste robe, kakor tudi popravila galoš sprejema po najkvalitetnejših cenah Petet Skafar, Ljubljana, Rimska c. 11.

KUPUJTE pri onih trgovcih ki oglašujejo v Narodnem Dnevniku

Proda se

trinadstropna hiša v Ljubljani, Stari trg 20. Resne ponudbe na naslov: M. Umek, Ljubljana, Miklošičeva cesta 13. Posredovatelj izključen.

P. n.

šivilje in gospodinje opozarjamo, da sopolat dopeli

najboljši šivalni stroji „Gritzner“

v vseh opremljenih za rodbinsko in obrtno rabo. Istotam vseh vrst čevljarjskih strojev „Adler“ (Flächstet), cilindri, levorčni in krojaški. Pouk v vezenju ter kranju perila in nogavic (šofanje) brezplačno edino le pri:

JOSIP PETELINC

Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika ob vodi Popravila sprejemamo

Od ponedeljka 3. nov. do sobote 8. nov. t. l.
velika jesenska prodaja ostankov
manufakturnega blaga po izjemno
znižanih cenah pri
TEKSTILBAZARJU,
LJUBLJANA, KREKOV TRG 10, I. NADSTR.
Prodaja skozi cel teden vsak dan!
Ceniki zastoj!